

Zadeva C-186/24**Predlog za sprejetje predhodne odločbe****Datum vložitve:**

8. marec 2024

Predložitveno sodišče:

Oberster Gerichtshof (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

22. februar 2024

Pritožnik:

Dr. Matthäus Metzler, stečajni upravitelj

Nasprotna stranka v pritožbenem postopku:

Auto1 European Cars B.V.

REPUBLIKA AVSTRIJA

17 Ob 23/23s

OBERSTER GERICHTSHOF (VRHOVNO SODIŠČE, AVSTRIJA)

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) je [...] (ni prevedeno) v zadevi tožeče stranke dr. Matthäusa Metzlerja, LL.M., kot stečajnega upravitelja v postopku zaradi insolventnosti v zvezi s premoženjem *dolžnika* [...] (ni prevedeno) zoper toženo stranko Auto 1 European Cars B.V., NL-1101BA Amsterdam [...] (ni prevedeno) zaradi 62.261,00 EUR skupaj z obrestmi in stroški, zaradi pritožbe tožeče stranke zoper sklep Oberlandesgericht Linz (višje deželno sodišče v Linzu, Avstrija) kot pritožbenega sodišča z dne 21. septembra 2023, GZ 1 R 110/23m-20, s katerim je bila razveljavljena sodba Landesgericht Linz (deželno sodišče v Linzu, Avstrija) z dne 12. maja 2023, GZ 4 Cg 70/22i-10, sprejelo

s k l e p

I. Sodišču Evropske unije se na podlagi člena 267 PDEU v predhodno odločanje predložita ti vprašanji:

1. Ali je treba člen 31(1) Uredbe (EU) 2015/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o postopkih v primeru insolventnosti (v nadaljevanju:

Uredba št. 2015/848) razlagati tako, da obveznost v korist dolžnika, ki bi morala biti izpolnjena v korist stečajnega upravitelja, v smislu te določbe vključuje tudi obveznosti iz pravnega posla, ki ga je dolžnik sklenil šele po uvedbi postopka v primeru insolventnosti in prenosu pooblastil na stečajnega upravitelja?

Če je odgovor na to vprašanje pritrdilen:

2. Ali je treba člen 31(1) Uredbe (EU) 2015/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o postopkih v primeru insolventnosti (v nadaljevanju: Uredba št. 2015/848) razlagati tako, da je kraj izpolnitve obveznosti v smislu te določbe kraj, iz katerega je bilo izvršeno plačilo tretje osebe z nakazilom s tamkajšnjega bančnega računa, čeprav tretja oseba nima sedeža v tej državi članici, temveč v drugi državi članici, sklenitev pravnega posla in dolžnikova izpolnitev pa nista bili opravljeni tam, temveč prek podružnice tretje osebe v tretji državi članici, in sicer v državi članici, v kateri je bil začel postopek zaradi insolventnosti?

II. [...] (ni prevedeno) [Prekinitev postopka]

O b r a z l o ž i t e v :

I.

A: Dejansko stanje

- [1] Landesgericht Linz (deželno sodišče v Linzu) je s sklepom z dne 25. maja 2022 v zvezi z zadevo št. 17 S 56/22t začelo stečajni postopek nad premoženjem dolžnika. Tožeča stranka je bila imenovana za stečajnega upravitelja. Uvedba postopka v primeru insolventnosti in stečajni upravitelj sta bila objavljena še istega dne – 25. maja 2022.
- [2] Tožena stranka je družba nizozemskega prava s sedežem na Nizozemskem. Je eden od vodilnih trgovcev z rabljenimi avtomobili v Evropi in članica skupine podjetij, ki posluje po vsej Evropi in ima podružnico v Avstriji. Dolžnik je s prodajno pogodbo, sklenjeno v svojem imenu dne 2. junija 2022, to je po uvedbi postopka v primeru insolventnosti, v tej podružnici tožene stranke toženi stranki prodal osebni avtomobil v vrednosti 48.870 EUR. Tožena stranka je po izročitvi vozila v Avstriji nakazala kupnino z bančnega računa v Nemčiji na bančni račun v Avstriji, ki ga je navedel dolžnik.

B: Stališča strank v postopku in dosedanji postopek

- [3] Tožeča stranka naj bi zahtevala vplačilo 48.870 EUR v stečajno maso, ker naj bi dolžnik prodajno pogodbo sklenil po uvedbi postopka v primeru insolventnosti. Vozilo naj bi bilo ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti last dolžnika. Tožena stranka naj bi kupnino v višini 48.870 EUR nakazala na bančni račun tretje osebe (nekdanje partnerice

- dolžnika). Tožena stranka naj bi medtem vozilo preprodala tretji osebi, zaradi česar naj bi tožeča stranka zahtevala denarno nadomestilo v korist stečajne mase.
- [4] Na obravnavi dne 16. marca 2023 je tožeča stranka razširila tožbeni zahtevek na tržno vrednost vozila v višini 62.261 EUR.
- [5] Tožena stranka je ugovarjala in v bistvu trdila, da vozilo ob uvedbi postopka v primeru insolventnosti ni bilo v lasti dolžnika in zato ni del stečajne mase. V Avstriji naj bi imela le podružnico, registrirana naj bi bila na Nizozemskem. Nakazilo naj bi izvedla tožena stranka – in ne avstrijska podružnica – v Nemčiji pri nemški banki. Edina povezava sporne prodajne pogodbe z Avstrijo naj bi bilo dejstvo, da je bila ta podpisana v Avstriji in da je bilo vozilo tam tudi izročeno. Pravica, na katero se sklicuje tožeča stranka, naj ne bi obstajala, ker naj bi se zaradi tujega elementa uporabljal člen 31 Uredbe št. 2015/848. Tožena stranka naj bi lahko bila odgovorna le, če bi vedela za uvedbo postopka v primeru insolventnosti, kar pa naj ne bi držalo.
- [6] Sodišče prve stopnje je z izpodbijano sodbo tožbi ugodilo v prvotnem obsegu. Dodatni (razširjeni) zahtevek v višini 13.391 EUR skupaj z obrestmi in stroški (ki je v vmesnem času postal pravnomočen) je zavrnilo. Ugotovilo je, da obravnavani primer ni zajet s členom 31 Uredbe št. 2015/848. Tožena stranka naj zato ne bi mogla uveljavljati varstva dobre vere na podlagi te določbe.
- [7] Pritožbeno sodišče je ugodilo pritožbi tožene stranke, razveljavilo prvostopenjsko sodbo in zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v ponovno obravnavo in odločanje. S pravnega vidika je zavzelo stališče, da člen 31 Uredbe št. 2015/848 zaradi primarnosti prava Unije ne nadomešča le člena 3(2) Insolvenzordnung (zakon o insolventnosti, v nadaljevanju: IO), ampak tudi člen 3(1) IO. Plačilo insolventnemu dolžniku naj bi bilo preverjeno v Nemčiji in izvedeno z nemškega bančnega računa. Zaradi tega naj bi bilo treba uporabiti člen 31 Uredbe št. 2015/848. V zvezi s tem, da je tožena stranka vedela za uvedbo postopka v primeru insolventnosti, naj bi manjkale ugotovitve, tako da naj končna presoja še ne bi bila mogoča.
- [8] Tožeča stranka s pritožbo, vloženo pri Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) zahteva potrditev prvostopenjske sodbe, podredno pa predlaga njeno razveljavitev. Po eni strani naj ne bi bilo treba uporabiti člena 31 Uredbe št. 2015/848, ker naj bi ta določba urejala le učinek pokritja dolga v primeru izpolnitve in naj bi predpostavljala obstoj veljavne pogodbe, ki naj v obravnavanem primeru v skladu s členom 3(1) IO ne bi obstajala. Po drugi strani naj bi določba varovala le zaupanje sopogodbениka v ohranitev pravne pristojnosti, vendar naj ne bi zajemala primerov, v katerih (kot v obravnavani zadevi) sopogodbениk sklene pogodbo z dolžnikom šele po uvedbi postopka v primeru insolventnosti. Poleg tega naj bi tožena stranka

upoštevno obveznost izpolnila v Avstriji, tako da naj tuj element v smislu člena 31 Uredbe št. 2015/848 ne bi bil podan.

[9] Tožena stranka v odgovoru na pritožbo predlaga, naj se pritožba zavrne oziroma podredno, naj se ji ne ugodí.

C: Upoštevna zakonodaja

Člen 7 Uredbe št. 2015/848 določa:

1. Če ta uredba ne določa drugače, se za postopek v primeru insolventnosti in njegove učinke, uporablja pravo države članice, na katere ozemlju je bil uveden takšen postopek (v nadaljnjem besedilu: država, v kateri je bil uveden postopek).

2. Pravo države, v kateri je bil uveden postopek, določa pogoje za uvedbo, vodenje in končanje tega postopka. Zlasti določa naslednje:

[...]

(c) ustrezna pooblastila dolžnika in stečajnega upravitelja;

[...]

(m) pravila v zvezi z ničnostjo, izpodbojnostjo ali neizvršljivostjo pravnih dejanj, ki so v škodo vseh upnikov. [...]

Člen 31 Uredbe št. 2015/848 določa:

1. Kadar je bila v državi članici izpolnjena obveznost v korist dolžnika, zoper katerega je bil v drugi državi članici uveden postopek v primeru insolventnosti, čeprav bi morala biti izpolnjena v korist stečajnega upravitelja v tem postopku, je oseba, ki jo je izpolnila, obveznosti oproščena, če ni vedela za uvedbo postopka.

2. Kadar je obveznost izpolnjena pred objavo, predvideno v členu 28, se za osebo, ki je obveznost izpolnila, domneva, da ni vedela za uvedbo postopka, če ni dokazano nasprotno. Kadar je obveznost izpolnjena po objavi, se za osebo, ki je obveznost izpolnila, domneva, da je vedela za uvedbo postopka, če ni dokazano nasprotno.

V uvodni izjavi 81 je navedeno:

Lahko se zgodi, da nekatere zadevne osebe niso seznanjene z uvedbo postopka v primeru insolventnosti in v dobri veri ravnajo v nasprotju z novimi okoliščinami. Za zaščito teh oseb, ki ne vedo, da je bil uveden tuj postopek in opravijo plačilo dolžniku, namesto tujemu stečajnemu upravitelju, bi bilo treba uvesti določbe, da ima tako plačilo učinek pokritja dolga.

Člen 2 Insolvenzordnung (avstrijski zakon o insolventnosti) (v nadaljevanju: IO) določa:

(1) *Pravni učinki uvedbe postopka v primeru insolventnosti nastopijo z začetkom naslednjega dne po javni objavi vsebine sklepa o insolventnosti.*

(2) *Z uvedbo postopka v primeru insolventnosti se dolžniku odvzame prosto razpolaganje z vsem premoženjem, ki je predmet izvršbe in mu v tistem obdobju pripada ali ga je pridobil med postopkom zaradi insolventnosti (stečajna masa).*

Člen 3 IO določa:

(1) *Pravna dejanja dolžnika po uvedbi postopka v primeru insolventnosti, ki vplivajo na stečajno maso, so v razmerju do insolventnih upnikov neizvršljiva. Plačilo je treba vrniti drugi stranki, če bi se z njim obogatila stečajna masa.*

(2) *Plačilo dolga dolžniku po uvedbi postopka v primeru insolventnosti zavezanca ne oprosti obveznosti, razen če je bilo plačilo preneseno v stečajno maso ali če zavezanec ob izpolnitvi ni bil seznanjen z uvedbo postopka v primeru insolventnosti in če nepoznavanje ni posledica opustitve dolžne skrbnosti (potrebna seznanjenost).*

D: Obrazložitev predloga za sprejetje predhodne odločbe

[10] 1.1 V skladu s sklicnimi določbami iz člena 7(2)(c) in (m) Uredbe št. 2015/848 je treba pooblastila dolžnika in stečajnega upravitelja ter ničnost, izpodbojnost ali neizvršljivost pravnih dejanj, ki so v škodo vseh upnikov, presojati po pravo države, v kateri je bil uveden postopek. Posledično se učinki pravnih dejanj in obseg dolžnikovih omejitev razpolaganja ter dopustnost pridobitve od dolžnika v dobri veri določijo na podlagi *lex fori concursus*, pri čemer je treba upoštevati zlasti člen 31 Uredbe št. 2015/848 (*Trenker v Koller/Lovrek/Spitzer* IO² [2022], člen 7 Uredbe št. 2015/848, točka 16; *Maderbacher v Konecny*, Insolvenzgesetze (zakoni o insolventnosti), člen 7 Uredbe št. 2015/848 [stanje 1. 9. 2018, rdb.at], točka 38; *Knof v Uhlenbruck*, InsO¹⁶ [2023], člen 7 Uredbe št. 2015/848, točki 49 in 102; *Duursma-Kepplinger v Duursma-Kepplinger/Duursma/Chalupsky*, Uredba št. 1346/2000 [2002], člen 4, točka 15).

[11] 2.1 V skladu z avstrijskim pravom se z uvedbo postopka v primeru insolventnosti dolžniku odvzame prosto razpolaganje z vsem premoženjem, ki je predmet izvršbe in mu v tistem obdobju pripada ali ga je pridobil med postopkom zaradi insolventnosti (stečajna masa) (člen 2(2) IO). V skladu s členom 3(1) IO so pravna dejanja dolžnika po uvedbi postopka v primeru insolventnosti, ki vplivajo na stečajno maso, v razmerju do insolventnih upnikov neizvršljiva.

[12] 2.2 Uvedba postopka v primeru insolventnosti pomeni dvojno omejitev razpolaganja dolžnika, in sicer dejansko omejitev s prevzemom upravljanja s strani stečajnega upravitelja in pravno omejitev, ki začne veljati takoj z uvedbo postopka v primeru insolventnosti in se izraža v neizvršljivosti

dolžnikovih pravnih dejanj. To pa ne vodi do splošne omejitve dolžnikove poslovne sposobnosti. Nasprotno, dolžnik še naprej ostaja odgovoren. Vendar so dolžnikova pravna dejanja, ki se nanašajo na stečajno maso, v razmerju do insolventnih upnikov neizvršljiva (RS0063784, 17 Ob 6/21p). To pomeni, da lahko dolžnik v skladu s tem prevzame obveznosti v okviru pravnega posla tudi po uvedbi postopka v primeru insolventnosti, vendar do razveljavitve postopka zaradi insolventnosti terjatev, ki iz tega izhajajo, ni mogoče uveljavljati v breme stečajne mase (*Kodek v Koller/Lovrek/Spitzer* IO², člen 3 IO, točka 6).

- [13] 2.3 Če se zaradi dolžnikovega pravnega dejanja, ki je v smislu člena 3(1) IO neizvršljivo, izgubi premoženje iz stečajne mase, ga je mogoče zahtevati nazaj (17 Ob 12/21w). Če pridobitelj ne more več vrniti premoženja, ki ga je pridobil dolžnik, ker ga na primer zaradi nadaljnje prodaje nima več v lasti, je treba v skladu s civilnim pravom presoditi, v kakšnem obsegu je pridobitelj izpostavljen odškodninskemu ali obogatitvenemu zahtevku (*Schubert v Konecny*, *Insolvenzgesetze* (zakoni o insolventnosti), člen 3, KO, točka 21).
- [14] 2.4 Člen 3(1) IO, ki določa neizvršljivost dolžnikovih pravnih dejanj, ki vplivajo na stečajno maso, v nasprotju s členom 3(2) IO ne določa nobene omejitve tega načela v korist tretje osebe, ki je ravnala v dobri veri in je pridobila premoženje od dolžnika, vendar – ne po svoji krivdi – ni vedela za uvedbo postopka v primeru insolventnosti.
- [15] 2.5 Člen 3(2) IO določa, da tretji dolžnik s plačilom dolga dolžniku ni oproščen obveznosti. To je izraz načela iz člena 3(1) IO, saj tudi sprejetje plačila pomeni pravno dejanje v smislu člena 3(1) IO. Ker je dolžniku odvzeta pravica razpolaganja s stečajno maso, prav tako ni pristojen za prejemanje plačil iz terjatev, ki so del stečajne mase. Izjema obstaja, če je bilo plačilo preneseno v stečajno maso ali če tretji dolžnik brez svoje krivde ni vedel za uvedbo postopka v primeru insolventnosti.
- [16] 3.1 Nasprotno pa je namen člena 31(1) Uredbe št. 2015/848 varovati dobro vero tretje osebe, ki v državi članici, ki ni država, v kateri je bil uveden postopek, po začetku postopka, ne da bi vedela za ta dejanski stan, izpolni obveznost v korist dolžnika, čeprav bi jo morala v korist stečajnega upravitelja. Za take obveznosti velja, da imajo učinek pokritja dolga (*Klauser/Weber v Konecny*, *Insolvenzgesetze* (zakoni o insolventnosti), člen 31 Uredbe št. 2015/848 [stanje 1. 9. 2018, rdb.at], točka 1; *Scholz-Berger v Koller/Lovrek/Spitzer*², člen 31 Uredbe št. 2015/848, točka 1, *Müller v Mankowski/Müller/J.Schmidt*, Uredba št. 2015/848, člen 31, Uredba št. 2015/848, točka 2).
- [17] 3.2 Tako se trdi, da člen 31 Uredbe št. 2015/848 predpostavlja, da bi moral tretji dolžnik obveznost izpolniti v korist stečajnega upravitelja, kar zahteva obstoj dolžnikove terjatve. V skladu s tem bi bile zajete samo terjatve iz

- stečajne mase (glej *Klauser/Weber*, na navedenem mestu, točka 7, *Scholz-Berger*, na navedenem mestu, točka 4, *Müller*, na navedenem mestu, točka 10). To bi pomenilo, da se člen 31(1) Uredbe št. 2015/848 ne uporablja za obveznosti tretje osebe v korist dolžnika, ki izhajajo iz neizvršljivega pravnega dejanja dolžnika po uvedbi postopka v primeru insolventnosti, saj ne gre za terjatve iz stečajne mase in kot take prav tako ne bi smele biti izpolnjene v korist stečajnega upravitelja.
- [18] Vendar bi bilo mogoče trditi tudi, da zgolj iz besedila člena 31(1) Uredbe št. 2015/848, ki na splošno govori le o obveznosti v korist dolžnika, ni mogoče sklepati, da se ta določba ne nanaša tudi na obveznosti, ki jih je izpolnil tretji dolžnik, ne da bi vedel za uvedbo postopka v primeru insolventnosti in torej na podlagi neizvršljivega pravnega posla.
- [19] Odločba Sodišča Evropske unije o določi predhodnici člena 24(1) Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti (C-251/12) ni upoštevana in zato ne daje dodatnih pojasnil. Ne temelji namreč na obveznosti tretje osebe v korist dolžnika, ampak na plačilu, izvedenemu po naročilu dolžnika po uvedbi postopka v primeru insolventnosti v korist enega od njegovih upnikov.
- [20] 3.3 Če bi bilo torej treba člen 31(1) Uredbe št. 2015/848 razlagati tako, da bi tudi take obveznosti spadale na področje uporabe te določbe, bi se postavljalo vprašanje kraja izpolnitve obveznosti. Za kraj izpolnitve se šteje kraj, kjer je tretji dolžnik dejansko izpolnil obveznost. Nakazilo denarja v drugi državi članici se pri tem šteje za zadostno (*Klauser/Weber*, na navedenem mestu, točka 12; *Scholz-Berger*, na navedenem mestu, točka 7; *Müller*, na navedenem mestu, točka 8).
- [21] Tožena stranka ima v Avstriji podružnico. Gre za gospodarsko neodvisno poslovno enoto, ki je fizično ločena od registriranega sedeža in ima lastno organizacijsko funkcijo. Podružnica nima pravne sposobnosti; nosilec pravic in obveznosti je tuja družba (6 Ob 40/19d).
- [22] Postavlja se vprašanje, ali se kraj nakazila denarja šteje za kraj izpolnitve obveznosti tudi, kadar tretji dolžnik s sedežem v državi članici že ima podružnico v smislu zgornje razlage v državi članici, v kateri je bil uveden postopek zaradi insolventnosti, prek te podružnice tudi opravi pravni posel in zgolj uredi, da se denar nakaže prek bančnega računa v tretji državi članici, s katero ni posebej tesno povezan.
- [23] III. [...] (ni prevedeno) [nacionalno procesno pravo]

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče)

Dunaj, 22. februarja 2024

[...] (ni prevedeno)